

Forsøg med digitale eksamensopgaver i skriftlig dansk på stx

Dette dokument har to primære målgrupper:

- Skriftlige censorer, som beskikkes til at censurere forsøgsbesvarelser
- Dansk lærere, som skal forberede elever på forsøgseksamen

Dokumentet indeholder en sammenskrivning af tidligere udmeldinger om forsøget. Desuden bringes en række anbefalinger, som baserer sig på erfaringer med forsøget.

Prøvekonceptet i forsøget

Forsøget med digitale eksamensopgaver følger de rammer, som har været udmeldt siden de første vejledende forsøgssæt blev sendt til skolerne i efteråret 2009. Det betyder, at prøvens omfang svarer til den ordinære prøve, at prøven stilles i forlængelse af den ordinære læreplan samt at der også i forsøget skrives i genrer.

Teksten i rammen nedenfor blev udsendt til skolerne i oktober 2009 sammen med det første vejledende opgavesæt.

Prøven i skriftlig dansk i IT-forsøget er udarbejdet i forlængelse af rammerne i fagets læreplan, og prøven baserer sig på de samme genrer og fremstillingsformer, som i det ordinære prøvesæt. Der er dog med virkning fra det her fremsendte vejledende opgavesæt foretaget en enkelt justering. Genren litterær artikel har skiftet navn til analyserende artikel. Denne justering er sket under indtryk af synspunkter og holdninger i drøftelser med forsøgslærere og forsøgskommissionsmedlemmer.

Navneændringen skal sikre, at danskfaget for alvor kan profitere af muligheden for at arbejde med et bredt tekstfelt. "Litterær artikel" binder denne opgavetype til trykte fiktionstekster. Det har vist sig u hensigtsmæssigt, at man ikke kan bede eleverne om at analysere og fortolke eksempelvis en novellefilm, ligesom det ville være relevant også at kunne bede eleverne om en analyse af en politisk tale eller et uddrag af en dokumentarudsendelse. Der er således tale om en justering, som gør det muligt at få fagets tre stofområder bredere i spil.

Det skal imidlertid understreges, at der fremover i alle sæt i forsøget vil optræde en opgavetype, som svarer til den kendte litterære artikel. Her vil den eneste forskel være, at den nu hedder analyserende artikel. Der vil derudover i nogle sæt være en opgave, hvor den bredere brug af denne artikelgenre tages i anvendelse.

Det vejledende opgavesæt fastlægger rammer, inden for hvilke de kommende eksamenssæt maj og august 2010 vil optræde. Dog må man operere med en vis margin for variation, hvad angår tekstmateriale og præciserende anvisninger i opgaveformuleringerne. Variationen kan desuden bestå i, om brugen af nettet i den enkelte opgave er en mulighed eller et krav. Også antallet af opgaver kan variere. Det ligger dog fast, at der altid vil være mindst en opgave i hver af genrerne kronik, essay og analyserende artikel.

Anvisninger til censorer involveret i forsøgsbesvarelser

- Læs de danskrelaterede konklusioner i følgegruppens afsluttende rapport om forsøget. Link findes nederst på siden.
- Acceptér forskellig praksis med hensyn til dokumentation i primærttekster og henvisninger til supplerende materiale fra nettet. Her må censorerne være pragmatiske, jf. udmeldingerne til forsøgslærerne nedenfor.
- Afstem forventningerne til, hvor udtømmende et tekstarbejde, man i den enkelte opgave kan forvente, efter hvor meget opgaven stiller krav om brug af internettet. Det er tidskrævende at finde relevant materiale, og det er i den forbindelse ikke ligegyldigt, om internettet er et ressourcecenter (i opgaver, hvor nettet *kan* anvendes) eller et obligatorisk rum, hvor supplerende materiale skal findes og anvendes (i opgaver, hvor nettet *skal* bruges).

Anbefalinger til forsøgslærerne

Når eleverne til den skriftlige eksamen præsenteres for digitalt materiale og har adgang til internettet, er det klart, at det har indflydelse på undervisningen. Inddragelse af internettet til fx at arbejde med små søgeopgaver, finde relevante perspektiverende tekster eller formulere sig skriftligt er blot nogle af de muligheder, som ligger i at anvende internettet dagligt. Nogle af idéerne som præsenteres herunder findes også i artiklen *Tips til internet til skriftlig eksamen i dansk*¹:

- Google med eleverne: gør det til en vane at slå tvivlsspørgsmål, som opstår i løbet af timen op med det samme. Enten fælles på projektor/smartboard eller lad eleverne gøre det og se deres resultater. Forklar hvorfor du vælger ét link frem for et andet. Det giver eleverne en idé om, hvad de selv skal kigge efter.
- Lad eleverne finde andre synspunkter på et emne, som I er i gang med at diskutere i timen. Det træner dem i at finde andre synspunkter. Lad fx den ene halvdel af klassen lede på Google, og den anden på Infomedia.
- Skriv, skriv, skriv... En god øvelse er at lade eleverne selv skrive synspunkter på internettet. Det kan i første omgang være en fælles blog for klassen. Men endnu bedre er det at lade dem skrive på andre debatsider fx som en aflevering. På den måde opdager de både hvor synspunkter findes, og samtidig lærer de at forholde sig kritisk til andres på internettet.
- Lad de skriftlige afleveringer lægge op til, at eleverne enten skal eller kan finde mere materiale på internettet, som de kan inddrage. Det kan fx være ved at lade afleveringerne styre af det forløb I er i gang med. Mange emner lægger op til at blive diskuteret. Særligt de sproglige emner fx unges sprog, dialekt m.m. er det nemt at finde synspunktsmateriale på.
- Det vigtigste er, at de digitale medier inddrages lige så naturligt som de skriftlige. Når vi arbejder med nyheder, er det fx både TV-avisen og Jyllandsposten. Det samme gælder, når fx et emne som unges sprog tages op til debat. Find en radioudsendelse, som eleverne skal lytte til derhjemme. DR.dk er en guldgrube her. Eller lad eleverne finde en radio- eller tv-udsendelse, som de synes det kunne være spændende at arbejde med. Det er i den forbindelse vigtigt at huske på, at læreplanen lægger op til at arbejde med levende billeder som en fast del af undervisningen, og at det kan virke både vedkommende og overraskende for eleverne at analysere et medie, som de beskæftiger sig flere timer med hver dag efter skoletid.

---

¹ Find artiklen og andet materiale om forsøget på følgende EMU-side: <http://www.emu.dk/modul/fors%C3%B8get-med-digital-skriftlig-pr%C3%B8ve-dansk-stx>

- Eleverne er ofte langt mere træned i at se og lytte end i at læse. De er som regel ret gode til fx at aflæse kropssprog m.m., men mangler begreber til at analysere det. Helt simple retoriske begreber bør anvendes, da de nemt kan overføres mellem skrift- og billedmedie.
- Lær dem at anvende et begrebsapparat, når de ser levende billeder! Eleverne har ofte en idé om, at de levende billeder lettere lade sig forklare, og derfor ikke skal bearbejdes lige så dybdegående som de skriftlige. Det kan fint lade sig gøre at arbejde i dybden med levende billeder uden at indføre et helt nyt begrebsapparat. Komposition, fortæller, miljøkarakteristik m.v. passer præcis lige så godt på en dokumentar som på en novelle.
- Tal med eleverne om snydeproblematikken. Selv om internettet er et legalt (og i nogle opgaver obligatorisk) ressource, er det fortsat forbudt at kommunikere med omverdenen. Man må gerne opsøge sociale medier som eksempelvis Facebook, hvis formålet er i henhold til en opgaveformulering at undersøge kommunikationsformen eller foretage en analyse af brugerfladen. Men man må aldrig indlede eller svare på en henvendelse.
- Mind eleverne om det absolut nødvendige i at medbringe headset! Træn også det.
- Træn eleverne i, hvordan de skal dokumentere deres iagttagelser, når de analyserer digitalt materiale. Der er ikke én rigtig måde at dokumentere på, men det er vigtigt, at drøftelsen har været ført med eleverne. Man kan:
  - a. transskribere passager fra eksempelvis en spillefilm eller en radioudsendelse
  - b. referere til passagen med minut- og sekundangivelser
  - c. indsætte skærmdumps, der dokumenterer en bestemt (frossen) scene.
- Træn eleverne i hensigtsmæssig henvisningspraksis, når de anvender materiale fra internettet. Genrerne i skriftlig dansk lægger ikke op til, at man indsætter et utal af fodnoter i en tekst. Det bryder med den intendede kommunikationssituation. Imidlertid nødvendiggør forsøgskonceptet, at en censor (eller en skoleleder ved mistanke om snyd) har mulighed for at følge elevens referencer til sider på nettet. Det er ikke hensigtsmæssigt med lange url-adresser i besvarelsene. Det mest hensigtsmæssige er, at
  - a. henvisninger skrives ind i selve teksten i sammenhængende prosa (helt som ved ordinær prøve) samt at
  - b. denne henvisning i den digitale version af besvarelsen opmærkes som et link direkte til kilden. Eksempel: Xx står ikke alene med sin påstand om, at Sprognævnet bærer en del af ansvaret for det sproglige forfald. I artiklen ”Sprognævnet skyldig i sprogligt forfald” i *Berlingske tidende d 9/11-2010* konstaterer xx blandet andet: .....”.

Spørgsmål i forlængelse af ovenstående kan rettes til fagkonsulenten (sune.weile@uvm.dk), mens henvendelser omkring deltagelse i forsøget bedes rettet til Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen i Undervisningsministeriet.

Materiale om forsøget og digitale sæt

Alle generelle informationer om forsøget er samlet på nedenstående side. Her findes ud over den endelige rapport også bl.a. tre rapporter, som en ekstern følgegruppe udarbejdede undervejs i forsøget. <http://www.uvm.dk/Uddannelser/Gymnasiale-uddannelser/Forsoeg-og-udvikling/Udviklingsplanens-foerste-fase/Fors%C3%B8g-med-digitale-eksamensopgaver-i-de-gymnasiale-uddannelser>

Alle gymnasier har modtaget eksemplarer af alle de opgavesæt, der er udarbejdet i forbindelse med forsøget. Derudover findes alle opgavesæt på Materialeplatformen, hvortil skolen har fået tilsendt login fra Eksamensafdelingen i Undervisningsministeriet.